

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. I. Vtrum Angelus indigeat speciebus ad cognoscenda alia à se?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

intelligere Angeli non potest esse subsistens: Ergo nec identificari cum substantia Angeli. Major patet, Minor probatur. Si intelligere Angeli esset subsistens, non posset esse nisi unum: quia omnis forma multiplicatur vel à suo contractivo vel à suo susceptivo; intelligere autem subsistens, esset abstractum ab omni contractivo & susceptivo; esset enim actus purus in linea intellectualitytis, ut supra dictum est: Ergo non posset multiplicari, sed esset tantum unum. Unde unius Angeli substantia non distingueretur, neque à substantia Dei, quæ est ipsum intelligere subsistens, neque à substantia alterius Angeli; nec posset esse gradus in intelligendo perfectius & minus perfecte; cum hoc contingat propter diversam participationem ipsius intelligere.

Deniq; ut idem S. Doctor art. 2. discurret, Angeli & cuiuscumq; creaturæ esse, seu essentia ac substantia, est aliquid determinatum & finitum: intelligere verò quantum est de se, potest se extendere ad infinita; quia objectum eius est verum, quod convertitur cum ente, & ad omnia se extendit, sicut & bonum, quod est objectum voluntatis: Ergo intelligere Angeli non est eius essentia vel substantia. Has rationes D. Thomæ rectè exponit, & ab Adversariorum impugnationibus defendit Joannes à S. Thoma hic disp. 21. art. 1. ubi legendus est.

Objicies contra conclusionem: Ideo anima nostra non est sua intellectio, quia est intelligens solum in potentia; eo quod sit unita corpori, ut eo mediante rerum species acquirat, & per eas constituatur intelligens: Ergo cum Angelus non sit intelligens solum in potentia, sed actu, saltem respectu suæ essentia, ut ostenditur inferius, erit sua intellectio. Unde Dionysius de celesti Hierarchia cap. 2. Angelos intellectus & mentes appellat, quia illorum esse est purè intelligere.

Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam. Ut enim observat S. Thomas 12 metaph. lect. 11. tripliciter se habere potest natura intellectualis ad suam intellectioem: primò ita ut sit intelligens solum in potentia: secundò ita ut actu semper intelligat, sed per actum distinctum ab ipsa: tertio ut actu semper intelligat per actum qui sit ipsamet natura intelligens. Primum est proprium animæ nostræ: secundum est proprium Angeli, saltem comparatione propriæ essentia; quæ cum sit ipsi intimè unita & semper præsens per seipsam, atque intelligibilis, semper Angelus est in actu intelligendi ipsam: tertium denique est proprium Dei qui est actus purus. Unde Angelus à D. Dionysio mens seu intellectus appellatur; non quod sit suum intelligere, sicut Deus, sed quia tota eius cognitio est intellectualis: cognitio autem animæ, partim est intellectualis, partim sensitiva, ut ait D. Thomas hic art. 3 ad 1.

Quærit idem S. Doctor eodem art. 3. utrum potentia intellectiva Angeli sit ejus essentia? Et respondet negativè: quia scilicet potentia quæ dicunt ordinem ad diversos actus adæquatos, realiter distinguuntur: substantia autem seu essentia comparatur ad esse, sicut potentia ad actum suum adæquatum, sicut & intellectus ad intelligere: unde cum esse & intelligere distinguantur realiter in Angelo, ut constat ex articulo præcedenti, etiam potentia intellectiva: & substantia sive essentia Angeli distinguuntur realiter. Circa hoc gravis occurrit difficultas, an detur vel dari possit aliqua substantia creata,

A que sit immediatè operativa? Sed quia hæc questio philosophica est, illam prætermittimus, & ad ea quæ docet S. Doctor quæst. 55. de medio cognitionis Angelicæ, seu de speciebus Angelorum, gradum facimus. Unde sit

DISPUTATIO VIII.

De medio cognitionis Angelicæ.

Ad quæstionem 55. D. Thomæ.

B Medium cognitionis Angelicæ sunt species intelligibiles, quibus mediantebus Angeli objecta cognoscunt, de quibus in hac disputatione cum S. Doctore disserendum est.

ARTICULUS PRIMUS.

Virum Angelus indigeat speciebus ad cognoscenda alia à se.

A Angelos per solam essentiam & intellectum omnia intelligere, sentierunt Durandus & Nominales, quibus favet Vasquez hic disp. 200. cap. 3. dicens, *Rationes efficaces suppetere ad probandum humanum intellectum indigere speciebus ad intelligendum; at vix ullam esse rationem, quæ id de intellectu Angelico eodem modo aperte convincat.* Idem videtur sentire Valentia in præsentia, rationem D. Thomæ vocans infirmam & minime sufficientem: ejus siquidem efficaciam & profunditatem minimè penetravit, ut patet ex dicendis conclusione sequenti.

Dico igitur, Angelum indigere speciebus ad cognoscenda alia à se.

Probatum conclusio ratione fundamentali. Nulla natura intellectualis potest intelligere aliquod objectum, nisi habeat speciem representativam illius, vel aliquid gerens vices speciei: Sed essentia Angeli non potest habere rationem speciei representantis alia à se: Ergo ut Angelus alia à se cognoscat, debet per se species ipsius substantia superadditis. Major solet in libris de anima probari duplici ratione. Prima sumitur ex differentia quæ est inter intellectum & voluntatem: nam intellectus trahit ad se res, voluntas verò trahitur à rebus; quia scilicet ille fertur in res similitudine, hoc est formando in se rerum similitudines; ista verò ponderè eam in objectum inclinante, juxta illud Augustini 13. Confess. cap. 9. *Amor meus pondus meum, amore feror quocumque feror*: unde cum objectum securum esse quod habet ad extra non possit trahi ad potentiam, nec illi uniti, debet ad illam trahi, trahi niri mediante aliqua ipsius similitudine & representatione, quæ species impressa seu intelligibilis appellatur.

Secunda ratio petitur ex illo celebri Augustini effato, quò asserit ex objecto & potentia pari notitiam; eo proportionali modo quo ex viro & femina generatur proles: unde ad partem intellectualem verbi necesse est quòd aliquid sit loco generantis, ut pariatur fetus; objectum enim per se ipsum in ea semper esse non potest, ut constat: Ergo ad cognitionem requiritur species in-

intelligibilis tanquam vicaria ipsius objecti, & non sicut sola extrinseca objecti presentia, ut asserunt Valquez loco citato.

Confirmatur: Objectum ut est extra intellectum, habet solum rationem termini notitiae intellectualis, aut determinationis intellectus ad illam. Ergo ut sit illius principium, necessarium debet esse intra intellectum, illique uniri ut forma intelligibilis, intellectum constituens in actu. Quod adeo verum est, ut etiam objectum potentiae appetitivae, licet appetitione terminare possit ut est a parte rei, nequeat tamen esse illius principium, aut movere ad illam, nisi media formatione seu specie intelligibili intra animam existente.

Minor autem, quae asserit essentiam Angeli non posse habere rationem speciei representantis alia a se, probatur ratione D. Thomae hic art. 1. Substantia Angeli nequit representare alia distincte & secundum proprias eorum differentias, sed tantum confusè, & secundum rationes communes: Ergo non potest habere rationem speciei intelligibilis, per quam Angelus alia a se clarè & distincte, & secundum proprias eorum differentias cognoscat. Consequentia patet, Antecedens probatur. Substantia Angeli non continet alia a se distincte, & secundum proprias eorum differentias, sed tantum secundum rationes communes entis, substantiae, & intellectualitatis: Ergo illa non representat distincte, &c. Consequentia est legitima: substantia enim Angeli cum non sit per se primò ad representandum instituta, nequit alia a se representare, nisi quatenus illa in sua emittente continet. Antecedens verò suadetur: Nam vel substantia Angeli proprias rerum differentias formaliter contineret, vel eminenter? Non formaliter, quia diversorum generum, & diversarum specierum, diversa, imò & opposita sunt differentiae, atque adeo non possunt eidem rei formaliter convenire. Non etiam eminenter, quia continentia eminentialis rerum secundum proprias differentias, illi tantum potest competere, qui est causa entis in tota sua latitudine, scilicet Deo. Quod sic ostenditur: Cum enim rerum differentiae, utpote se totis diversae, in nulla ratione conveniant, nisi in ratione entis, & aliunde una debeat esse ratio, sub qua omnes suos quælibet causa contineat & producat effectus; non potest aliqua causa eminenter continere res omnes secundum proprias differentias, nisi sub universali ratione entis illas inspicit, possitque subinde quidquid sub ratione entis continetur attingere: atque adeo cum hoc soli Deo competat, solus etiam ipse in sua essentia & omnipotentia res omnes creatas & creabiles, secundum proprias earum differentias continet; sicutque sola essentia & omnipotentia Dei, potest habere rationem medii, in quo res omnes creatas & creabiles, clarè, distincte, & secundum proprias earum differentias cognoscuntur. Unde S. Doctor hic quaest. 55. art. 1. in resp. ad 3. sic habet: *Ea quae sunt infra Angelum, & ea quae sunt supra ipsum, sunt quodammodo in substantia eius: non quidem perfectè, neque secundum propriam rationem, cum Angeli essentia finita existens, secundum propriam rationem ab aliis distinguatur; sed secundum quandam rationem communem. In essentia Dei sunt omnia perfectè, & secundum propriam rationem, sicut in prima & universali virtute operativa, à qua procedit quidquid est in quantumque re proprium vel commune. Et idè Deus per*

10m. 11.

essentiam suam habet propriam cognitionem de rebus omnibus, non autem Angelus, sed solum communem.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio & doctrina D. Thomae. Una res non potest representare aliam perfectè, nisi vel ratione convenientiæ & similitudinis cum illa, vel ratione causalitatis, vel quia est effectus illius, & procedit ab illa; Sed nullo ex his modis potest essentia Angeli representare distincte & perfectè alias creaturas: Ergo nec habere rationem speciei representantis alia a se. Major patet, Minor probatur. Nam in primis Angelus non procedit ab aliis creaturis ut effectus, sicut procedit à Deo; subindeque licet hac ratione possit representare Deum tanquam effectus eius, non tamen creaturas. Similiter Angelus non est causa aliarum rerum: multæ enim ab ipso fieri nequeunt, puta res spirituales, & ordinis gratiæ, cælum, aliaque omnia quæ per creationem solum fieri possunt; & sic non possunt illa representari in ipso sicut in causa. Quantum ad alias res quæ per generationem & motum sunt, non possunt in essentia, aut in virtute Angeli, etiam ad eas concurrentis per motum suum, perfectè representari aut cognosci: Tum quia Angelus non causat totum quod in re invenitur, & ex quo componitur; non enim causat materiam: Tum etiam quia non causat formam virtute suâ immediate, sed applicando activa passivis, & præcisè per motum localem: unde etiam ex vi sua virtutis & causalitatis, non cognoscit formas istas & effectus ut sunt in se, sed quatenus pendet à motu locali, & ab activis & passivis quæ applicat; idèque nec perfectè, sed solum confusè eas cognoscit. Deniq; si attendatur sola convenientia & similitudo Angeli cum aliis rebus, constat quòd non perfectè potest illas representare, nec cognoscere per suam essentiam, quia in multis prædicatis non convenit cum illis. Nec in vi hujus similitudinis potest etiam Deum cognoscere, nisi valde confusè & imperfectè. Veruntamen quia ipse est effectus Dei valde perfectus, potest ex sui ipsius cognitione, plus per essentiam suam de Deo cognoscere, quàm ex aliis effectibus, ut infra patebit. Constat ergo Angelum non posse alia a se per suam substantiam representare, nec cognoscere, sed debere intellectum ejus aliquibus speciebus perfici ad res cognoscendas.

Objicit Valentia contra hanc rationem Divi Thomae: Angelus per speciem leonis v. g. perfectè cognoscit ipsum leonem; & tamen leo non continetur formaliter vel eminenter in tali specie, utpote cum ipsa sit accidens, leo verò substantia: Ergo licet substantia Angeli non contineat formaliter vel eminenter omnia entia naturalia, malè tamen inde inferimus, quod per eam, tanquam per formam intelligibilem, non possit illa cognoscere.

Respondeo quòd licet species intelligibilis per quam Angelus cognoscit leonem, non contineat formaliter naturam leonis in esse entitativo, illam tamen continet formaliter in esse intentionali seu intelligibili, imò in tali esse est ipsamet substantia leonis, ut ostendimus in Tractatu de visione beatifica, & fusè probant nostri Thomistæ in libris de anima.

Dices: Quamvis substantia Angeli non contineat omnia entia naturalia in esse naturali seu entitativo, potest tamen illa representare in esse naturali seu entitativo, tanquam per formam intelligibilem, non possit illa cognoscere.

Respondeo quòd licet species intelligibilis per quam Angelus cognoscit leonem, non contineat formaliter naturam leonis in esse entitativo, illam tamen continet formaliter in esse intentionali seu intelligibili, imò in tali esse est ipsamet substantia leonis, ut ostendimus in Tractatu de visione beatifica, & fusè probant nostri Thomistæ in libris de anima.

Dices: Quamvis substantia Angeli non contineat omnia entia naturalia in esse naturali seu entitativo, potest tamen illa representare in esse naturali seu entitativo, tanquam per formam intelligibilem, non possit illa cognoscere.

6.

7.

8.

Disp. 2.
art. 1.
notabilis
3.

entitativo, ea tamen continet in esse intentionali seu intelligibili: Ergo si sufficiat ad hoc ut Angelus per speciem leonis perfecte & distincte naturam ejus intelligat, quod hujusmodi species contineat substantiam leonis in esse intelligibili, ipsa etiam substantia Angeli poterit habere rationem medii, in quo clare & distincte omnia entia naturalia cognoscantur.

9 Respondeo negando Antecedens: nam ut egregie observavit Cajetanus hic artic. 3. duo sunt entium genera: unum eorum quæ per se primò instituta sunt ut sint, & alterum eorum quæ per se primò instituta sunt ut representent. Ea quæ sunt primi generis, non continent naturas rerum in esse intentionali vel intelligibili, nec sunt formales illarum similitudines: unde non possunt illas representare, seu habere rationem medii in quo clare & distincte cognoscantur, nisi eas in esse entitativo eminenter contineant (repuant enim illas in esse entitativo contineri formaliter in alio) ut supra vidimus. Illa verò quæ ad secundum genus pertinent, cum ad perfectionem naturæ cognoscitivæ, quatenus cognoscitiva est, ordinentur, & cognitio fiat per assimilationem potentia cum objecto, ideo sunt formales rerum similitudines, easque in esse intentionali seu intelligibili formaliter continent etiam secundum proprias illarum differentias & rationes. Unde cum substantia Angeli non sit per se primò instituta ad representandum, sicut species intelligibilis, per quam cognoscit, v. g. naturam leonis, non debet continere illam naturam in esse intentionali vel intelligibili, sicut illam continet talis species.

10 Ex quo intelliges quomodo species quas sententia communis admittit in intellectu Angelico, quamvis sint in essentia & perfectione finitæ contineant nihilominus & representent plures naturas específicas, puta omnes illas quæ continentur sub genere animalis; non verò Angeli substantia: Ratio enim disparitatis constat ex dictis, quia nimirum cum Angeli substantia sit de genere illorum entium quæ per se primò instituta sunt ad essendum, si plures naturas específicas contineret, eas in esse naturali & entitativo continere deberet; quod tamen est impossibile, eò quod specificæ illarum naturarum differentia, sint inter se opposita in esse entitativo, ac proinde impossibiles: è contra verò cum species Angelorum mentibus indita per se primò instituta sint ad representandum, & ea quæ in esse entis opponuntur, non sint opposita in esse representativo; ut verbi gratia albedo & nigredo in esse quidem entis sunt qualitates contrariæ, sed non in esse representativo; unde & in una specie superioris ordinis, puta in specie sensus communis continentur: hinc fit, quod species intelligibilis supremi v. g. Angeli, quamvis sit finitæ & limitata perfectionis, plures tamen naturas específicas inter se oppositas simul continere & representare possit.

11 Objicies secundò: Essentia Angeli est radicaliter intellectiva totius entis: Ergo ipsa comprehendit suam substantiam: Ergo per eam comprehendit omnia alia quæ sub ente continentur. Subsumptum & Antecedens à nullo negari possunt; secunda Consequentia sequitur necessaridò posito Antecedente; prima verò sic probatur. Ut

A essentia Angeli cognoscatur comprehendere, necesse est quod attingatur prout est radicaliter intellectiva omnis entis; alias non attingeretur quantum intelligibilis est ex parte rei intellectæ. Sed nequit hoc modo intelligi, nisi ejus cognitio attingat omnia quæ sub ente continentur: Ergo, &c.

Confirmatur: Ad comprehensionem omnipotentia divinæ requiritur quod cognoscantur omnia possibile, quia est factiva omnium possibile. Ergo etiam ad comprehensionem essentia Angelicæ requiritur quod cognoscantur omnia quæ sub ente continentur; quia est illorum omnium radicaliter intellectiva.

B Respondeo quod ut essentia Angeli cognoscatur quantum cognoscibilis est, oportet quidem ut attingatur prout est intellectiva radicaliter omnis intelligibilis, etiam secundum proprias rationes: sed de hoc non requiritur nisi confusa cognitio omnium intelligibilium. Ratio est, quia in eo quod est esse radicaliter intellectivum omnium intelligibilium, etiam secundum rationes distinctas, non involvitur actualis eorum contentia, aut habitudo ad illa secundum species rationes, sed solum indifferens capacitas ad proprias eorum species recipiendas, quibus actualiter ea contineat, & determinate respiciat: unde fit ut ad comprehensionem illius, quod est solum radicaliter intellectivum omnium intelligibilium, non aliud requiratur, quam quod cognoscatur ejus capacitas, ut indifferens ad quaslibet intelligibilium formas recipiendas; in quo non importatur nisi confusa eorum notitia. Ex quo patet responsio ad confirmationem: concessio enim Antecedente, neganda est consequentia & paritas: nam omnipotentia divina continet omnia possibile per modum potentia in ordine intelligibili, sicut essentia Angeli.

ARTICULUS II.

Virum Angeli intelligant per species à rebus acceptas?

Celebris est hæc controversia inter Angelicæ & Subtilis Doctoris Discipulos: nam licet Scotus concedat Angelum à principio suæ creationis habere species inditas rerum universalium, imò & illorum individuorum quæ in illo instanti simul cum ipso extabant, subindeque eas non accipere ab ejusmodi objectis; contendit tamen ipsum mutuari à rebus species illorum singularium quæ decursu temporis sunt, nec ipsi ab instanti nota sunt, imò quod posset Angelus universaliter loquendo omnes omnino species ab objectis desumere, nisi per accidens aliqua in prima sui productione fuissent illi indita. Oppositum docet & Thomas hic artic. 2. quem sequuntur communiter Theologi, excepto Richardo, Gregorio, & paucis aliis.

§. I.

Conclusio negativa statuitur, & ex Scriptura, & SS. Patribus suadetur.

Dico igitur: Angelos non intelligere per species à rebus acceptas, sed eas acceptas à Deo in primo instanti creationis.